

Referat fra femte møde i Vandløbsforums arbejdsgruppe 5 om vandløb generelt d. 9. september 2014

Deltagere:

Janne Aalborg Nielsen, Videncentret for Landbrug
Sten Wegge Laursen, Videncentret for Landbrug
Marie Juul Rohde, Landbrug & Fødevarer
Peter Rosendal, Bæredygtigt Landbrug
Poul Vejby-Sørensen, Bæredygtigt Landbrug
Lars Brinch Thygesen, Danmarks Sportsfiskerforbund
Jan Karnøe, Danmarks Sportsfiskerforbund
Knud Mikkelsen, KTC
Kirsten Kerrigan, KTC
Knud Erich Thonke, Danske Vandløb
Torben Heisel, Danske Vandløb
Inger Klint, rep. for Brancheforeningen Dansk Miljøteknologi (Orbicon)
Jimmi A. Boss, rep. for Brancheforeningen Dansk Miljøteknologi (Niras)
Henning Mørk Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening
Thyge Nygaard, Danmarks Naturfredningsforening
Peter Hyldegaard, KL
Claus Vangsgaard, DANVA
Thomas Bruun Jessen, Naturstyrelsen
Katrine Fabricius, Naturstyrelsen
Birgit Honoré, Naturstyrelsen
Lykke Guldbrandt, Naturstyrelsen

Dagsorden, jf. mødeindkaldelse af 22. august 2014 og mundtligt korrigeret ved møde d. 9. sep. 2014:

- 1) Godkendelse af dagsorden
- 2) Godkendelse af referat af møde 1/5-14
- 3) Erstatning og kompensation
- 4) Udlægning af vandløb som naturvandløb
- 5) Vandløbslovens formålsbestemmelse og kompetencedeling
- 6) Forslag om tilføjelse til lovens § 64
- 7) Miljøfremmede stoffer
- 8) Naturbeskyttelseslovens § 3
- 9) Designvandspejl
- 10) Evt.

~oOo~

Ad dagsordenspunkt 1)

Naturstyrelsen ved Thomas Bruun Jessen (TBR) bød velkommen og udbad sig evt. bemærkninger til dagsordenen.

Danske Vandløb ønskede punkt 3 om designvandspejlet flyttet til punkt 9, da punktet tidligere var blevet drøftet i gruppen. Det blev besluttet at flytte punktet, idet KL fastholdt, at drøftelserne om designvandspejlet var vigtige.

Under evt. blev det på opfordring fra KTC besluttet at evaluere gruppens arbejde, da man forventede, at dette ville blive det sidste møde i gruppen.

Dagsordenen var herefter godkendt.

Ad dagsordenspunkt 2)

KL påpegede vigtigheden af at anvende de korrekte begreber i leverance og referat. Der blev opfordret til at lave en præcisering i referatets side 3. Derudover ønskede Videncentret for Landbrug sig tilsluttet til Danske Vandløbs og Bæredygtigt Landbrugs argumenter ift. udvidelse af vandløbsbegrebet.

Referatet blev med disse bemærkninger godkendt.

Ad dagsordenspunkt 3)

Videncentret for Landbrug nævnte en konkret afgørelse fra Natur- og Miljøklagenævnet om revision af et regulativ. Kommunen havde ikke foretaget fysiske ændringer i vandløbet, men havde i regulativet fastholdt den profil, som var fremkommet ved, at kommunen gennem en længere årrække blot havde ladet stå til med vedligeholdelsen af vandløbet. Videncentret fandt, at det burde udløse erstatning til lodsejeren, forudsat at der var et tab, når et vandløbsprofil blev ændret ved "laden stå til", da dette måtte kunne sidestilles med en reguleringssag. Bæredygtigt Landbrug støttede dette argument. Men klagenævnet afgjorde, at det ikke skulle sidestilles med en regulering.

KL understregede, at det nævnte forhold – som afgjort af klagenævnet - er i overensstemmelse med både intentionerne i opdelingen i klasse 1 og 2 vandløb i 1963-loven og med bestemmelserne i cirkulæreskrivelsen af 20 juli 1984 til vandløbsloven. Ændringer af regulativet vil ikke kunne udløse erstatning. Erstatning ydes kun for dokumenterede tab, hvor årsagen til tabet kan henføres til manglende opfyldelse af vandløbsmyndighedens pligter.

KTC nævnte, at hvis skikkelsen i forbindelse med anvendelse af ændret vedligeholdelse som virkemiddel til gennemførelse af vandplanen ændrede sig på en måde, så vandføringsevnen ændrede sig, ville det efter KTC's opfattelse medføre en reguleringssag.

Danmarks Sportsfiskerforbund efterlyste baggrunden for afgørelsen, da man ikke ønskede at generalisere ud fra en enkeltsag.

Det blev besluttet, at Naturstyrelsen ville tilrette teksten, så det gik mere specifikt på disse forhold.

Ad dagsordenspunkt 4)

TBR opridsede grunden til, punktet var kommet på dagsordenen: Limfjordsrådet havde på et tidspunkt opfordret daværende miljøminister Ida Auken til at overveje at genoprette vandløbskategorien "naturvandløb". Auken havde henvist drøftelserne heraf til Vandløbsforum. Historikken på området var, at

det tidligere havde været anset for muligt i regulativet at udlægge et offentligt vandløb som naturvandløb uden at fastsætte krav til dimensioner eller til vandføringsevnen. Denne praksis fandt ombudsmanden imidlertid ikke havde hjemmel i vandløbsloven. Spørgsmålet var nu, om det skulle overvejes at genindføre en form for naturvandløbskategori igen, evt. ved at foretage en nøjere granskning af, hvor vidtrækkende ombudsmandens udtalelse egentlig er.

Danske Vandløb påpegede, at et sådant regulativ ikke nødvendigvis ville være gældende efter 20 år fx grundet klimaforandringer. Der burde således altid være dimension og mængde i et regulativ.

Videncentret for Landbrug påpegede, at spørgsmålet beroede på en vurdering af det enkelte vandløbs beskaffenhed. Hvis der ikke var nogen afvandingsinteresser til vandløbet, ville det heller ikke give mening at vedligeholde det.

KTC støttede Limfjordsrådet. Man fandt ikke grund til at fastlægge en skikkelse i et vandløb, der ændrede sig hele tiden, eller hvor der ikke er væsentlige afvandingsinteresser, hvilket KL støttede. Der findes således meget fine - både store og små vandløb med stort eller lille fald - hvor det ikke giver mening at bruge offentlige midler på udarbejdelse af regulativ med hverken skikkelses- eller Q/H-krav.

Danmarks Naturfredningsforening supplerede, idet man påpegede, at det ville være et dilemma i at påbegynde vedligehold - og dermed sænke naturtilstand - i et vandløb af høj kvalitet. Ligeledes fandt Danmarks Sportsfiskerforbund, at der manglede en kategori til vandløb med meget høj naturkvalitet. Man var i øvrigt uenig i, at dette skulle afhænge af, hvorvidt der var afvandingsinteresser eller ej. Der blev i øvrigt peget på, at der fx sagtens kan være afvandingsinteresser langs vandløb med et godt fald, uden det giver problemer. Endvidere blev fremhævet, at vandløb, hvor der var gennemført projekter, fx snæbelprojektet, og hvor lodsejere havde fået erstatning, ville være oplagte at lave til naturvandløb.

Naturstyrelsen ville på baggrund af drøftelserne indføre et afsnit i gruppens leverance om spørgsmålet.

Ad dagsordenspunkt 5)

TBR nævnte indledningsvist, at man fra styrelsens side fandt, at emnet vedrørende vandløbslovens formålsbestemmelse og kompetencefordeling var ved at være færdigdrøftet. Man bad derfor om eventuelle tekstnære bemærkninger til afsnittet.

Danske Vandløb sagde, man gerne ville have anført, at man støttede Natur- og Landbrugskommissionens anbefaling om, at der er behov for en revision af vandløbsloven med en præcisering af, hvordan hensyn til både afvanding, natur, miljø og klimatilpasning skal tilgodeses og afvejes mod hinanden. Sammen med Bæredygtigt Landbrug ønskede man i øvrigt at tilslutte sig Videncentret for Landbrugs synspunkter om miljøhensyns "vetoret" ift. afvandingshensyn.

Bæredygtigt Landbrug beklagede, at man ikke havde fundet ressourcer til at udforme et lovet notat om ændring af taksaktionssystemet. Pointen var imidlertid stadig, der var et retssikkerhedsmæssigt problem i, at der ikke fandtes et uvildigt tilsyn med kommunernes vandløbsadministration, herunder om der var tab for lodsejeren i forbindelse hermed.

Videncentret for Landbrug ønskede i højere grad end involvering af endnu en myndighed i vandløbsadministrationen, at der blev sikret ressourcer til, at Natur- og Miljøklagenævnet kunne besigtige de konkrete lokaliteter fremfor at lægge kommunens vurdering til grund for afgørelsen.

Danmarks Sportsfiskerforbund nævnte, at ønske om dokumentation altid var en god idé, så den bedst mulige sagsbehandling blev sikret.

KL nævnte, at man ikke kunne genkende det beskrevne sagsforløb. Når der blev truffet afgørelse, så man på, om kommunerne havde overholdt det pågældende vandløbsregulativ. Man påpegede, at der kun havde været få sager i Natur- og Miljøklagenævnet. KTC opfordrede til, at man indbragte flere ting for Tilsynsrådet.

TBR konkluderede, at der ikke blev efterlyst nye prøvelsesinstanser. Drøftelserne havde vist, at der nogle steder findes en oplevelse af, at der mangler redskaber til at udnytte klagemulighederne, fx at klage over vandløbsvedligeholdelse burde udløse fysisk besigtigelse af forholdene. På den anden side havde drøftelserne ikke som sådan peget på, at der var tale om et generelt problem.

Ad dagsordenspunkt 6)

Videncentret for Landbrug ønskede, at § 94, stk. 2, i vandløbsloven fra 1949 vedrørende anlæg eller omlægning af kommunale vejes indgriben i bestående afvandingsforhold genindsættes i loven til supplerende af den nugældende § 64. Ifølge videncentret var omdrejningspunktet, at man inden anlæg skulle gøre sig overvejelser om fremtidige afvandingsinteresser.

Naturstyrelsen nævnte, at det er styrelsens opfattelse, at anlæg eller omlægning af kommunale veje, der indebærer indgreb i eller påvirkning af vandløb, efter den gældende vandløbslov skal behandles vandløbsretligt, typisk som en reguleringssag. Vandløbsmyndigheden skal i den forbindelse i overensstemmelse med lovens formålsbestemmelse vurdere anlæggets både afvandingsmæssige og miljømæssige konsekvenser. Styrelsen kunne dog ikke afvise, at der kan findes eksempler på, at anlægsmyndigheden undlader at forelægge sagen for vandløbsmyndigheden.

Naturstyrelsen vil dog for god ordens skyld undersøge, om der evt. kunne være tale om en teknisk detalje, der var gledet ud ved af vandløbsloven fra 1982.

Ad dagsordenspunkt 7)

Bæredygtigt Landbrug havde ønsket mere tid til at drøfte miljøfremmede stoffer. Organisationen fandt ift. spildevand, at der ikke blev taget de relevante målinger. Lige sådan var andre stoffer som fx østrogen og polymer i vandmiljøet et problem. Man satte i forlængelse heraf spørgsmålstejn ved, om det gav mening at iværksætte vandmiljøindsatser, når man ikke vidste, hvilken tilstand vandet faktisk har, og hvad der reelt tilføres vandet. Man var derfor heller ikke enig i de nuværende konklusioner i arbejdsgruppens leverance. Dette argument støttede Landbrug & Fødevarer og Danske Vandløb.

Danmarks Sportsfiskerforbund var bekymret for bundslam.

DANVA nævnte, at man ikke kunne genkende billedet af, at der ikke tages nok prøver. Der fandtes enkelte stofgrupper, der ikke udtages prøver af, fordi de ikke er relevante, men der er i det hele taget masser af regler for, hvad man måtte udlede.

KTC fandt, at flere målinger altid ville være givende, men at man ikke så kemi som hovedproblemet ift. vandløbenes tilstand. I forlængelse heraf nævnte Brancheforeningen for Dansk Miljøteknologi, at man ikke var bekendt med, at polymer skulle være et problem ift. vandløbs miljøtilstand.

TBR gjorde i den forbindelse rede for regelgrundlaget, herunder at spildevandsbekendtgørelsen ikke stod alene. Der var blandt andet også relevante regler i bekendtgørelsen om prioriterede stoffer. Det blev præciseret, at hvis en myndighed skal give en udledningstilladelse, skal den overveje hvilke stoffer, der vil være relevante at forholde sig til, herunder sætte grænseværdier som vilkår for tilladelsen, ligesom myndigheden skal føre efterfølgende kontrol med overholdelsen af vilkårene. Der blev lagt store summer i at sikre såvel spildevandshåndteringen som oprydning efter jordforureninger, og der var meget få eksempler på, at kemi slap ud i vandmiljøet. Det var imidlertid korrekt, at der ikke var data på alt, og at ekstra målinger

om dette – og i det hele taget – altid var ønskelige. Konkret var Naturstyrelsen dog interesseret i at høre organisationernes synspunkt på, om der var brug for lovændringer.

Der var ikke konkrete forslag til lovændringer i vandløbsloven vedr. emnet. Naturstyrelsen ville udbrede teksten om miljøfremmede stoffer i slutleverancen blandt andet med fokus på at problemer skal adresseres de rette steder, problemer skal kendes i dybden, at påvirkninger kan komme mange steder fra, og at der skal være fokus på at tilvejebringe mere viden på området.

KL bemærkede, at BL i sine fremlæggelser ikke nævner noget om udledning af miljøfremmede stoffer fra landbruget. KL ønskede oplyst om det er et udtryk for, at BL ikke mener, at der udledes miljøfremmede stoffer fra landbruget.

Ad dagsordenspunkt 8)

Indledningsvist forklarede TBR, at styrelsen havde forsøgt at reflektere drøftelserne om Naturbeskyttelseslovens § 3 i udkast til leverancen. Man ville derfor springe til evt. tekstmære bemærkninger.

Danmarks Naturfredningsforening efterlyste en indledende bemærkning i afsnittet om, hvad der reelt fremgår af § 3 i loven.

Videncentret for Landbrug bemærkede, at § 3- beskyttelsen af vandløb adskilte sig fra beskyttelsen af andet natur, da disse indgik i ekstensiv drift, mens vandløb som en undtagelse var en vigtig bestanddel af en intensiv landbrugsproduktion. Man fandt den konserverende måde, hvorpå § 3 var udarbejdet, for uhensigtsmæssig.

Danmarks Sportsfiskerforbund ville gerne nævnes til støtte for blandt andre KL's argumenter i afsnittet.

Ad dagsordenspunkt 9)

Blandt andre KL havde ønsket at drøfte den af Danske Vandløb foreslåede ny forvaltningsmodel for vedligeholdelse af vandløb, der tager udgangspunkt i et designvandspejl. KL fandt, at der var fremlagt meget lid dokumentation for modellen. Man var fortsat i tvivl om, hvordan modellen skulle anvendes, herunder hvordan designvandspejlet skulle fastlægges.

Videncentret for Landbrug forklarede, at bevæggrunden bag forslaget var, at der mange steder var frustration over de nuværende regulativer. Den foreslåede model ville være en ny måde at vurdere, om vandføringsevnen var overholdt i QH-vandløb. Man kan forestille sig, at man "tegner en streg på brinken", hvortil vandet må gå. Kommer vandet over denne streg, vil kommunen ifalde sig erstatningsansvar. Ekstremhændelser vil være indenfor QH-kurven, som designvandspejlet er sat efter. Man pointerede, at der skulle tages udgangspunkt i den oprindelige middelfaststrømning i marts, men at fastsættelsen af designvandspejlet i sidste ende ville være en politisk beslutning.

KL var bekymret for, om der kunne blive et problem i forhold til vandplanerne, idet man vurderede, at en ny forvaltningsmodel med udgangspunkt i et designvandspejl ville kræve mere vedligeholdelse af vandløbene, hvilket ville gå ud over den økologiske tilstand. Man stillede i øvrigt spørgsmål til konsekvensen af at overskride designvandspejlet. Hvis det eksempelvis var fastlagt, at designvandspejlet måtte overskrides i 12 dage i en måned, hvordan fandt man så ud af, hvad årsagen til overskridelsen skyldtes, hvis designvandspejlet også blev overskredet den 13. dag? Overskridelseshyppighederne baserer sig på gennemsnitsbetragtninger om vandføringen, og tager ikke hensyn til eksempelvis våde år. Derfor forudsætter modellen, at der gennemføres forebyggende vedligeholdelsesindgreb. Man fandt, det var en ordning, der var meget svær at håndtere – også fordi det ville være svært at tage højde for et vådt år.

Brancheforeningen for Dansk Miljøteknologi påpegede, at oversvømmelser godt kan forekomme samtidig med, regulativet er overholdt. Dette frustrerer ude i landet. Den foreslåede model ville imidlertid ikke ændre på dette forhold, hvilket kunne give uafstemte forventninger til, hvad en model bygget op om et designvandspejl ville kunne gøre.

Videncentret for Landbrug forklarede, at hvis der skete en overskridelse den 13. dag, ville kommunen ifalde sig erstatningsansvar, for overskridelsen ville nemlig være tegn på, at kommunen ikke vedligeholdt vandløbet godt nok. Overskridelser skulle måles med vandstandsloggere, som kommunen skulle følge jævnlige.

Danmarks Naturfredningsforening var i den forbindelse bekymret for, at indførelse af modellen vil betyde, at kommunen hele tiden "sikkerhedsoprensede" for ikke at risikere overskridelse af designvandspejlet – til skade for miljøtilstanden i vandløbet.

Danmarks Sportsfiskerforbund havde ligeledes svært ved at se, hvordan modellen skulle tilgodese miljøet.

Videncentret for Landbrug påpegede, at der måske i opstartsfasen ville være behov for at grave ud nogle steder, men at det herefter ikke ville være tilfældet.

TBR nævnte, at afstrømningshændelser vel også ville være en faktor for de relationer, som modellen byggede på, og som er vanskelig og kunne betyde, at ordningen alligevel blev mere kompliceret end som så.

Danske Vandløb pointerede, at der lå tal herfor på GEUS.

KL og KTC anførte, at man kunne frygte, at der blev tale om en meget bureaukratisk model, blandt andet fordi nedbør kommer ned i vandløb på helt forskellige måder. Det blev vurderet, at den foreslåede model var mindst lige så kompliceret som den nuværende. Man påpegede i øvrigt, at man ikke kunne genkende de fremstillede problemer med overholdelse af regulativerne, herunder problemer med hævet bund. Man havde ofte regulativer fra 1950'erne, og dem overholdt man. KTC stillede desuden spørgsmålstejn ved, om det var en myndighedsopgave at starte projekter som disse, der skulle sikre en øget afvanding. Det sås i højere grad som værende lodsejeren, der skulle rejse en sag, evt. opstarte et pilotprojekt, og afholde udgifter hertil.

Danmarks Naturfredningsforening supplerede ved at anføre, at modellen lød som en måde, hvorpå landbruget gratis ville klimasikres. Dette måtte imidlertid bero på en politisk beslutning om, hvordan man samfundsmæssigt ville fordele goderne.

Danske Vandløb fandt, at det var en god idé at starte et pilotprojekt, men at dette var noget, man også fra centralt hold burde støtte. Der blev henvist til vandløbslovens bestemmelser om, at landbruget skulle kunne afvande sine marker, hvilket pt. var problematisk.

Danmarks Sportsfiskerforbund fandt, at det kunne være gavnligt, at der blev nedsat en arbejdsgruppe, der kunne belyse modellen juridisk, økonomisk og teknisk, inden et pilotprojekt blev sat i værk. Grundlæggende fandt man dog, at modellen hvilede på tre forkerte forudsætninger: 1) At vandløb er statiske, 2) at oversvømmelser er u hensigtsmæssige, samt 3) at klimaforanstaltninger går ud på at få vand ledt hurtigt væk.

DANVA nævnte i forbindelse med, at modellen bygger på en fastsættelse af, hvad en 10-års-hændelse er (ekstremhændelser), at dette i praksis ville være umuligt at fastlægge. Dette var Videncentret for Landbrug imidlertid ikke enig i.

TBR konkluderede, at dagens drøftelser om emnet ikke rigtigt var afspejlet i udkast til leverancen. Naturstyrelsen ville omskrive teksten, så den blev enklere at forstå, herunder skrive indvendinger og ønsker

til modellen som opstart af et pilotprojekt mv. Det blev vurderet, at drøftelserne om emnet var nået så langt, som de kunne i denne kreds.

Ad dagsordenspunkt 10)

Under punktet eventuelt spurgte Videncentret for Landbrug spurgte ind til, hvorfor KL havde ønsket at rundsende artikler vedr. dykkede dræn.

KL forklarede, at dette var baseret på et ønske om nuancere debatten om, at dræn altid var blevet placeret med frit udløb over vandspejlet.

Videncentret for Landbrug ville i den forbindelse lave et notat om emnet, der gerne måtte vedlægges leverancen som bilag, ligesom man ville bidrage med et tekstnært forslag til leveranceteksten herom.

KTC nævnte, at man i forhold til spørgsmålet om den fri dræningsret at den af KTC foreslåede godkendelsesordning kunne gennemføres som en anmeldeordning.

-oOo-

Videncentret for Landbrug ønskede, at interessenterne skulle deltage i et evt. kommende arbejde med at skrive en vejledning til vandløbsloven.

Naturstyrelsen noterede sig synspunktet, idet det dog blev pointeret, at skrivning af vejledninger ikke var politik, men jura.

KTC havde yderlige ønsket at evaluere gruppens arbejde, jf. ovenfor.

-oOo-

Afslutningsvist evaluerede gruppen på opfordring af KTC gruppens arbejde.

Naturstyrelsen afsluttede mødet med at beskrive den videre proces, herunder at det var forventningen, at dette møde blev det sidste, og at leverancen færdiggøres ved skriftlig kommentering.